

אֹכַח לִיָּה בְּאַתְנַלְיָא, בְּמִמוֹנִיָּה, בְּבִנּוּי וְאִם לֹא קִיבַל הַתּוֹכַחָה מוֹכִיחוֹ הַקַּב"ה בְּהַפְסַד מִמוֹנָו אוֹ בְּחִלָּאִים הַבָּאִים עַל בְּנָיו, דְּכִלְא מְלַחְשָׁן עֲלֵיהֶּ, וְיִיתְּוֹן לְגַבִּיָּה וְאִז כּוֹלֵם מְלַחְשִׁים עֲלָיו שׁוּדָאִי בֵּא לֹו מַחֲמַת עוֹנוֹתָיו וְבָאִים אֲצֵלוֹ לְהוֹכִיחוֹ וְלַהֲעִירוֹ שִׁישׁוּב בְּתִשׁוּבָה כִּי וְדָאִי הַקַּב"ה לֹא עֲבִיד דִּינָא בְּלֹא דִּינָא. אִי מְקַבֵּל יְאֹת אִם מְקַבֵּל תּוֹכַחְתֶּם מוֹטֵב. וְאִי לֹאֹ שְׂאֲרֵי לִיָּה מְאֲרִיָּה לְמַעַבְד רְעוּתִיָּה, וְלֹא יִתְקִיף בֵּיָּה לְעֵלְמִין וְאִם לֹא מְנִיחוֹ הַקַּב"ה לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ וְלִלְכַת בְּשִׁרְיֹת לִיבֹו לְרַדְתּוֹ בֵּין הַחִיצוֹנִים וְאִינֹו מוֹכִיחוֹ יוֹתֵר.

גם האדם צריך להוכיח את חברו בהדרגתיות

כְּגִוּוֹנָא דָּא אֲצִטְרִיךְ לִיָּה לְאֹכְחָא לְחֲבֵרִיָּה בְּאֹפֶן זֶה צִרִיךְ גַּם הָאָדָם לְהוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּקַדְמִיתָא בְּסִתְרָא בְּתַחֲלִילָה בְּסִתְרָא שְׂאֵל יִרְאָה אוֹתוֹ אָדָם שְׁמוֹכִיחוֹ וְלֹא יִתְבִּישׁ לְבַתֵּר בֵּין רְחִימוּי אִם לֹא שְׁמַע לֹו אִז יוֹכִיחוֹ בֵּין אוֹהֲבִיו. לְבַתֵּר בְּאַתְנַלְיָא וְאִם גַּם זֶה לֹא עוֹר אִז יוֹכִיחֵנוּ בְּגִלּוּי לַעֲיִנֵי כּוֹלֵם. מְכָאֵן וְלְהִלְאָה אִם לֹא הוֹעִיל לֹו תּוֹכַחֹת אֵלּוֹ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה יִשְׁבּוֹק לִיָּה וְיַעֲבִיד רְעוּתִיָּה יִנִּיחֵנוּ שִׁיעֶשָׂה כְּרִצּוֹנוֹ וְאִינֹו מִצּוּוָה יוֹתֵר לְהוֹכִיחוֹ.

תחילה כתוב הוכח תוכיח ולאחר מכן את עמיתך

וְעַל דָּא פְּתִיב וְלִכֵּן כְּתוּב הוֹכַח תּוֹכִיחַ. הוֹכַח: בְּסִתְרָא, דְּלֹא יִנְדַע בֵּיָּה בְּרִנְשׁ הוֹכַח אִין הוּא לְשׁוֹן צוּי אֵלּא לְשׁוֹן מְקוֹר

הלימוד היומי

ומדברת על האיש המוכיח בלבד שיוכיחנו בינו לבדו (אור החמה). **תּוֹכִיחַ: בֵּין חֲבֵרָיו וְרֵחִימוֹי** תוכיח הוא לשון צווי שיראה את עצמו כמוכיח ויוכיחנו בין אוהביו. **אֶת עֲמִיתְךָ: בְּאֵתְנִלְיָא** את עמיתך היינו עם עמיתך כלומר בגלוי עם חבריך אע"פ שאינם חבריו של החוטא והיינו הוכחה בגלוי. **וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב בְּקְדָמִיתָא תּוֹכִיחַ, אֶלָּא הוֹכֵחַ** ולכן לא כתוב בתחילה 'תוכיח את עמיתך' אלא 'הוכח תוכיח' בתחילה בסתר ואח"כ בפני אוהביו ואח"כ גם בפני אחרים.

הוכח בלשון נסתר תוכיח בפני אוהביו ואח"כ בגלוי

תּוֹ הוֹכֵחַ עוד יש לפרש כוונת הכתוב הוכח, **אִי אִיהוּ בֵּר נֶשׁ דִּיכְסוּף** אם הוא אדם שיתבייש כאשר יוכיח אותו על מעשיו, **לָא יִימָא לִיהּ וְלֹא יוֹכִיחַ לִיהּ אֶפִּילוּ בְּסִתְרָא** לא יאמר לו ולא יוכיח אותו אפילו בסתר, **אֶלָּא יִימָא קַמֵּיהּ, כְּמֵאן דְּמִשְׁתַּעֵי בְּמַלְיָן אַחֲרֵינָן** אלא יאמר לו כמסית לפי תומו בדברים אחרים. **וּבְגוֹ אֵינּוֹן מַלְיָן, יְדַבֵּר מֵאֵן דְּעֵבֵד הֵהוּא חוֹבָא הוּא כְּדִ וְכְדִ** ובתוך שיחתו יאמר לו גם מי שעושה את אותו חטא עונשו הוא כך וכך בלי להראות לו שמדבר עליו, **בְּגִין דְּאִיהוּ יְדַע בְּגַרְמִיהּ, וְיִשְׁתְּבִיק מִהֵהוּא חוֹבָא** ואז הוא ידע בעצמו שגם הוא חוטא בחטא זה וישוב אל ה' וירחמהו. **וְעַל דָּא הוֹכֵחַ. וְאִם לֹא, תּוֹכִיחַ. וּלְבַתֵּר אֶת עֲמִיתְךָ בְּאֵתְנִלְיָא** ועל כן אמר הכתוב בתחילה הוכח בלשון נסתר בלי להראות לו שמדבר עליו וכן הוכחה בסתר שלא בפני אחרים, ואח"כ תוכיח

בפני אוהביו ואח"כ בגלוי לעיני כולם. **מִכַּאֲן וְלֹהֲלֹאָה וְלֹא תִשָּׂא עָלַי**
חַטָּא מכאן ולהבא אם לא הועיל התוכחה אל תוכיח אותו יותר אלא תניחנו שיעשה

כרצונו.

ולא תשא עליו חטא – לא ילבין את פניו

דְּבַר אַחֵר וְלֹא תִשָּׂא עָלַי חַטָּא, דְּהָא פִּיּוֹן דְּדִבְרֵי נִשְׁ
אוֹכַח לְחֻבְרִיָּה, וְאַזְדַּמֵּן לְאוֹכַחָא לִיָּה בְּאַתְנַגְלִיָּא

שכאשר אדם מוכיח את חברו והזדמן לו להוכיחו בגלוי לעיני בני אדם שעלול הוא להתבייש מזה, **לֹא יִסְלַק קַמֵּיהּ הַחֹוֹא חוּבָה דְעֵבִיד** לא יעלה ויזכיר לפניו את אותו חטא שעשה, **דְּאַסִּיר לִיָּה וְדַאִי**, כי אסור לו ודאי לעשות כן להלבין פניו **אַלָּא יִימָא סְתָם, וְלֹא יִסְלַק עָלֹי הַחֹוֹא חוּבָא בְּאַתְנַגְלִיָּא** אלא יאמר סתם מי שעשה עוון פלוני ענשו כך וכך ולא יעלה עליו את אותו החטא בגלוי, **וְלֹא יִרְשִׁים עָלֹי חוּבָא** כדי שלא יגרום בכך שהחטא ירשם על נשמתו של החוטא ויהיה קשה לו לעשות תשובה, כי אם יזכיר עליו החטא בפירוש, יחתמו על נשמתו את העוון מלמעלה, ואז קשה לנקותו כמו שכתוב "אם תכבסי בנתר לבושך ותרבי לך בורית נכתם עוונך לפני", **דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס**
עַל יְקָרָא דְּבַר נֶשׁ, אֶפִּילוּ בְּחֵיבֵיָּא והקב"ה ברחמיו חס על כבודו של האדם אפילו על החוטאים. (ע"כ רעיא מהימנא).

פֶּתַח וְאָמַר, וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְגו'. וַיְהִי קוֹל
הַשּׁוֹפָר, הִכָּא אֶתְפְּלִיגוּ סְפָרֵי קְדָמָי וְכו', עַד
דְּאָתוּ רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יְהוּדָה, וְאוּדוּ לִיָּה לְרַבִּי אֲחָא

בדרשת הפסוקים האלו נחלקו הראשונים עד שבאו רבי אבא ורבי יהודה והודו לרבי אחא
וכאשר נתבאר כל זה בריש ספר ויקרא דף ו ע"ב 'פתח ואמר' עד דף ח ע"א 'ואודו ליה לרבי

אחא'.

רבי אלעזר מפרש המשך הפסוקים

קָמוּ, קָמוּ רַבִּי אֲלֵעָזָר וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי מִיִּשְׁבַּתֶּם בְּשֹׁדָה וְהִלְכוּ לְדַרְכֶּם עַד דְּהָווּ
אֲזִילִי בַעוּד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר כְּתוּב לֹא תִלְךְ
רְכִיל בְּעַמֶּךָ לֹא תִשְׁנֵא אֶת אַחֶיךָ לֹא תִקּוֹם וְלֹא תִטּוֹר.
הָא אֲזִילִי לִזְנוּן, וְכִלְהוּ אֶתְעֵרוּ עֲלֵיהוּ חֲבֵרֵיִיא, אֲבָל
נִימָא מְלָה בְּפִרְשָׁתָא דָּא כְּבַר בִּיאַרְנֵנוּ אֶת הַפְּסוּקִים הָאֵלֶּה וּבְכוֹלֵם הַתְּעוֹרֵרוּ
הַחֲבֵרִים לְפִרְשָׁם, אֲבָל נֹאמַר אִיזָה דְּבַר בְּפִרְשָׁה זֹו, כְּתִיב אַחֲרַי אֵלֶּי הַפְּסוּקִים כְּתוּב
עוֹד אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ בְּהִמָּתֵךְ לֹא תִרְבִּיעַ פְּלֵאִים
שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע פְּלֵאִים וּבְגֵד פְּלֵאִים שֶׁעֲטִינוּ לֹא יַעֲלֶה
עָלֶיךָ.